

24.03x37.14	1/2	4	עמוד	עסקים - השבוע	08/2019	69661042-4
"מתנ"ס אבי וורצמן - יו"ר החברה למתנ"סים תנועת של - 40266						

שירותי תמיכה
 הקהילות שמספקות סיוע לקשישים במגוון תחומים תמורת תשלום חודשי
 << יובל בגנו, עמ' 54

מיושמים יד תומכת

הכירו את הקהילות התומכות: צוות שכולל אב קהילה, רכזת חברתית, סייר ביטחון, מנהל תוכנית, מתנדבים ועוד, שדואג לקשישים הרשומים בתוכנית ומסייע בפתרון בעיות יומיומיות, מתיקוני תקלות ועד הבאת תרופות מבית המרקחת ■ העלות: כ־140 שקל בחודש, וניצולי שואה נדרשים לתשלום סימלי בלבד

יובל בגנו

בהוצאות ומחזק קשרים חברתיים. הפתרון הזה נהגה בארגון "ג'וינט ישראל-אשל" עבור משרד הרווחה כבר ב-1995 ומאז הוא רק צובר תאוצה. כ-300 קהילות כאלה כבר פעילות כיום ברחבי הארץ בהשתתפות כ-70 אלף אזרחים ותיקים ובשיתוף ובפיקוח של המחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות, העמותות למען הקשיש ומשרד הרווחה. ועדיין, רוב הקשישים בישראל, ודאי כאלה שאינם נתמכי רווחה, אינם לוקחים בהן חלק או מודעים להן. לכן ראוי שהממשלה תשקיע יותר בהרחבת הפרויקט ותרחיב את הסכסוד שלו.

איך זה עובד

הצוות של הקהילה התומכת כולל אב קהילה, רכזת חברתית, סייר ביטחון, מנהל תוכנית, מתנדבים ועוד. הצוות דואג לצורכי חברי הקהילה ומספק את השירותים הדרושים בסביבת המגורים. אב או אם הקהילה מסייעים בפתרון בעיות יומיומיות, כמו תיקוני תקלות בבית הקשיש ללא עלות או הזמנת בעלי מקצוע אמינים בתעריף הוגן בפיקוח צמוד שלו, מביאים תרופות מבית המרקחת בעת הצורך, מתווכים בין הקשיש לבין גורמים בקהילה, וכל זאת תוך מתן אוזן קשבת ושמידה על קשר ויחס אישיים.

הרכזת החברתית עומדת בקשר רציף עם הקשישים ומתאמת עבורם פעילות מגוונת מחוץ לבית, ובכלל זה פעילות שבועית במועדוניות וכן מסיבות, טיולים, נופשונים,

ולחבטיח את היציבות של המוסד לביטוח לאומי, שמתקרב לקריסה.

לא מחכים

עד שהממשלה תפעל, אם תפעל, בשטח יש מי שלא מחכים והבינו כבר מזמן כי פתרון מערכתי כולל בקהילה לקשישים, שכבר אינם יכולים להיות חלק מכוח העבודה מחד ועדיין יכולים לקחת חלק פעיל בחיי הקהילה מאידך, הוא מחוייב המציאות.

אז מה עלינו לעשות כשאנחנו לא רוצים או לא יכולים לעזוב את ביתנו לדור מוגן יקר (רק 3% מהקשישים מעדיפים את האפשרות הזאת כיום)? אחד הפתרונות המוצעים היום הוא "קהילות תומכות" לקשישים. פתרון זה מאפשר לאדם להמשיך לגור בביתו ובסביבה המוכרת לו, מה שמגביר את הביטחון האישי, חוסך

נדרשה לה עד היום. במועצה הלאומית לכלכלה שבמשרד ראש הממשלה מתקיימים דיונים בעיקר סביב הסוגיה של עידוד עבודה בקרב גימלאים, כדי להרחיב את תרומתם לכלכלה. זאת מתוך מחשבה שכל שהאוכלוסייה הזאת תהיה יצרנית יותר, היא תפול פחות לעול על רשת הביטחון הסוציאלית והבריאותית שהמדינה אמורה להעניק לאזרחיה הוותיקים. הרשת הזאת רעועה ומלאה חורים, וללא תוכנית מקיפה לטיפול בסוגיה נמצא את עצמנו מול שוקת שבורה עוד בדורנו - העומס שתציור אוכלוסיית הקשישים הצומחת על המערכות הציבוריות יתנקם בכולנו.

חייבים למצוא מענים למערכת הבריאות הציבורית הקורסת מעומס אשפוזים של קשישים, לעובדות הסוציאליות העמוסות לעיפה במחלקות הרווחה המקומיות

היתו של אזרח ותיק פעיל חברתית וחיוני מאריכה חיים, משפרת את הבריאות הנפשית והפיזית כאחד, מרחיקה קשישים מבתי החולים הקורסים ומשפרת גם את היחסים בתוך המשפחה. אלא שמדינת ישראל ממשיכה לראות בקשישה כוח עבודה לא מנוצל במקרה הטוב ועול שלא יודעים להתמודד איתו במקרה הרע.

בסוף 2017 חצתה לראשונה אוכלוסיית האזרחים הוותיקים בישראל את קו המיליון איש, המהווים כ-11% מכלל האוכלוסייה ועד 2040 צפויה אוכלוסיית הגמלאים להכפיל את עצמה ולעמוד על כ-14%. מדובר בפצצה חברתית שרועה זה זמן רב למקבלי ההחלטות בממשלה, ושהשלכותיה על המערכות הבריאות הציבורית והרווחה, הקורסות בלאו הכי, הן הרסניות. לכן נדרשת תוכנית היערכות לאומית מקיפה שהממשלה לא

24.09x33.38	2/2	5 עמוד	מעריב השבוע - עסקים	08/2019	69661072-7
"מתנ"ס אבי וורצמן - יו"ר החברה למתנ"סיסיתנועת של - 40266"					

להישאר פעיל למרות הגיל

בורג. "מרגישה חיונית וצעירה"

ורצמן. "רצון ענק לנתינה"

צילומים: החברה למתנ"סים, אלבום פרטי

זה עוזר לי להרגיש חיונית, צעירה, פעילה ומשמעותית עבור כל כך הרבה אנשים. "תרומתם של המתנדבים עצומה לחברה, למשק ולקידום החינוך ואת מהמטרות המרכזיות שלנו היא לצאת עם פרויקט משותף לחברה למתנ"סים ולמשלה הבאה, שתהפוך את תנועת של"מ לתנועה ממלכתית שתזמין כל פנסיונר בישראל להצטרף לפעילותה", אומר אבי וורצמן, יו"ר החברה למתנ"סים. "בשל"מ יש מתנדבים בגיל השלישי, שלהם ניסיון חיים וניסיון מקצועי נרחב ורצון ענק לנתינה. תוכנית ההתנדבות מאפשרת להם במרבית המקרים להמשיך ליישם את כישוריהם ואף ללמוד כישורים נוספים, ובכך להמשיך ולהיות חיוניים ופעילים הן בגוף, הן במחשבה והן בנפש". יובל בגנו

לשתי בנות וסכתא לשלושה נכדים, מתנדבת ומשמשת מזה כ-15 שנה כרכזת מתנדבים בשל"מ. במקביל היא מתנדבת ב"לב נשים" - קבוצת נשים הפעילה בתחום הבריאות, משחקת בהתנדבות בקבוצת התיאטרון "שבט יהודה" ומפיעה איתם בכל רחבי הארץ, שוחה, רוקדת, מטיילת ובשעות הפנאי לומדת ציור. לשאלה אם יש לה זמן גם לנכדים היא עונה: "בוודאי". אף שהם גרים במרוחק ממנה, הם נפגשים ונהנים יחד. "כמי שעסקה כל חייה בהוראה, כמורה למתמטיקה ובמנחת מורים בכל הארץ, לא יכולתי להפסיק את העשייה", היא אומרת. "חצי שנה לאחר שיצאתי לפנסיה כבר חיפשתי לי תעסוקה ואז הגעתי לתנועת של"מ. מיד התאהבתי ואני עוזרת בכל זמן פנוי שיש לי. זה תורם המון בכל הרמות,

החברה למתנ"סים הארצית היא אחד הגופים שעובדים בשיתוף פעולה עם פרויקט הקהילות התומכות. כל קשיש המשתתף בקהילה בערים מסוימות יכול להשתתף בפעילויות הרלוונטיות של המתנ"ס המקומי ותוכנית הקהילות מממנת את השתתפותו במסגרת דמי המנוי הקבועים.

אבל החברה למתנ"סים מפעילה בעצמה את תנועת של"מ (שירות לאומי למבוגר), סטארטאפ חברתי מוצלח, שמוכיח את עצמו בשטח ומעניק לבני הגיל השלישי עוד אפשרות מרתקת להיות פעילים ומשמעותיים בקהילה. תנועת של"מ מפעילה למעלה מ-17 אלף מתנדבים בכל רחבי הארץ, ומעבר לשמחה שהם חווים, הם מעניקים לקהילה למעלה מ-3 מיליון שעות התנדבות בשנה.

בניגוד לעשורים קודמים, בני 65 ומעלה מאופיינים כאנשים בריאים יותר, משכילים יותר ובעלי דעה. שילוב של מאפיינים אלו, לצד תוחלת החיים המתארכת, יוצר מעגל של פנסיונרים, שלמרות שנפלטו ממעגל התעסוקה בשל גילם, רוצים להמשיך בעשייה יצירתית ומשמעותית לעצמם ולחברה.

תנועת של"מ הוקמה לפני כ-15 שנים וכיום פועלת ב-100 ישובים ברחבי הארץ. מסקר שערך המשרד לשוויון חברתי נמצא כי 17% מהאזרחים הוותיקים שאינם מתנדבים מעוניינים לעשות זאת, ובתנועת של"מ מעודדים את המעוניינים בכך להצטרף אל שורותיהם. ירדנה בורג מירושלים, אמא

שוהם. "קהילות כמעט בכל ישוב" צילומים: גדי פורת, תמר ור

אלו, ישנן המגבלות הפיזיות המתפתחות בגיל השלישי".

מחקרים שנעשו בנושא מצאו כי נבדקים שתפסו עצמם כבודדים סבלו יותר מעייפות, ירידה באיכות השנה ומכאבים כרוניים וכי לפעילות המשפחתית המשותפת תרומה משמעותית בכינון אורח חיים בריא עבור המבוגרים. "לכן, פתרון אנושי הוא הכרחי ולצד העסקת מטפלת/ת חשוב לשמור על קשר משפחתי אישי רציף עם בני המשפחה הזקנים", מרגישה בבנישתי, אך מוסיפה: "בלי לייתר את בני המשפחה קמה תוכנית הקהילות התומכות. היא מספקת ביטחון אישי, יוצרת מסגרת חברתית הכרחית ומהווה גורם מתווך, המספק סיוע בפתרון בעיות שונות מול גופים ומוסדות".

לדברי יוסי היימן, מנכ"ל ג'וינט ישראל-אש"ל, "מורל הקהילות התומכות שפיתחנו מאפשר כבר לכ-70 אלף ישראלים ותיקים להזדקק בכבוד לצד מודלים נוספים דוגמת מרכזי היום, בתים חמים ועוד. אולם, העלייה המתמשכת בתוחלת החיים, לצד הבחירה של למעלה מ-97% מהזקנים בישראל להמשיך לגור בקהילה, מציבים בפנינו אתגרים חדשים, להם יש להיערך כבר היום".

היימן מדגיש כי הפורשים לגמלאות ניצבים כיום אל מול תקופת חיים חדשה של כשני עשורים, אותה יש לתכנן כלכלית, חברתית, רגשית ועוד. "יש להשקיע בשימור ובשיפור תפקוד ככל הניתן", הוא מוסיף, "וזאת מתוך הבנה שהן הפרט ומשפחתו והן המדינה מעדיפים לראות את הזקן עצמאי ומתפקד ללא צורך בעזרה או תלות בשירותים מוסדיים".

עשה את זה בשכילי ואפילו תיקן לי את השלט של המכונית, שאני עוד נוהגת בה רק בתוך השכונה. כך ששבוע לא הייתי צריכה לצאת מהבית. בקהילה התומכת הייתי חברה עוד לפני שהתאלמנתי מבעלי, שחלה באלצהיימר. כשהוא עוד היה בחיים הלכתי יחד איתו לפעילות, כל עוד הוא יכול היה, ולולא מוקד המצוקה של הקהילה אני לא יודעת מה הייתי עושה בתקופה ההיא. תמיד היה לאן ללכת ותמיד היה למי לפנות.

המשפחה שלי - ארבעה ילדים, עשרה נכדים ותשעה נינים - הם נפלאים ואנחנו בקשר מדהים, אבל יש להם חיים משלהם". על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 42% מתושבי ישראל בני 75 ומעלה סובלים מבדידות. בשכבת הגילים 65-74 מדובר על 32%. "תחושת הבדידות יכולה לנבוע מסיבות שונות - פרישה מעבודה, התאלמנות, התרופפות הקשר עם הילדים, ירידה בתפקוד ועוד", אומרת אורית בבנישתי, מנכ"לית "תגבור". "אורח החיים המודרני מתאפיין אצל רבים בהתרחקות טבעית מבני משפחתם הקשישים. עיסוקי היומיום אינם משאירים די זמן, דבר אשר מותיר אותם בודדים. אין ספק שמדובר בחוויה שגוברת עם ההתבגרות ומתרחבת בקרב בני הגיל השלישי. הם אינם פעילים מבחינה תעסוקתית, לא מקיימים סדר יום קבוע ובעקבות זאת אינם מנהלים אינטראקציות יומיומיות עם אנשים אחרים. בנוסף, רבים מהקשישים מתאלמנים ונותרים בבדידותם. הם גם מתמודדים עם אובדן של אנשים רבים ויקרים מקרב החוג החברתי ומהמשפחה בני דורם. לצד קשיים

לעשות בין שעות טיפול ועזרה בבית לשעות חברה ופעילות במרכזי יום לקשיש. בדיוק כאן מעניקה תוכנית הקהילה התומכת מענה של פעילות. אמנם על בסיס שבועי במועדונית לחברים, אבל זה עדיין משוה, לפחות עבור קשיש שנאלץ להסתייע בכל זכאותו מהביטוח הלאומי לסיוע בבית. כ-35% מהחברים בקהילות משתתפים על בסיס שבועי בפעילויות הללו והרבה יותר בפעילויות טיולים וחגים.

עבור הפעילות החברתית שמחוץ לבית עדיין קיים קושי של קשישים רבים להגיע לפעילות בכוחות עצמם או על השבונם. למי מהחברים שאינו נייד או עצמאי ולא יכול לקחת חלק בפעילות השבועית, אף שהיא מתקיימת במקום נגיש ככל הניתן לחברי הקהילה, קיימת תוכנית מיוחדת למרותקי בית. שהם מסבירה: "אנחנו כל הזמן עובדים על תוכנית פנאי למרותקי בית. כל הרכוזות החברתיות שלנו עוברות הכשרה איך לגייס מתנדבים ולחבר בינם לבין הקשישים, מפגשים שיוצרים אינטראקציות מדהימות ומרגשות".

תרופה לבדידות

כוכבה מתיהו, בת 86, חברת אחת הקהילות התומכות, מספרת: "היום היינו בהצגת בוקר ומי ששילם עוד 40 שקל, נוסף לכרטיס שעלה רק 40 שקל, עלה על הסעה להצגה. אתמול הייתי בשירה בציבור. הפעילות מאוד ענפה. כשבוע שעבר הייתי בבית החולים וכשחזרתי הייתי צריכה שאב הקהילה יביא לי את התרופות. הוא

הרצאות ועוד. חלק בלתי נפרד מהשירות הוא החיבור למוקד מצוקה מאויש 24 שעות ברופא כללי כונן לסיוע במצבי חירום, שכולל ייעוץ רפואי, ביקור רופא מסביב לשעון בעלות סמלית של 25 שקלים ואפילו פינוי חירום באמבולנס לבית חולים שחוסך צורך בהוצאת טופס 17. אם הקשיש מאושפז, התוכנית סופגת את עלות האמבולנס. אם לא, ההשתתפות העצמית שתידרש מהקשיש תעמוד על 27 שקלים בלבד.

כ-70 מהקהילות התומכות, מהן 55 קהילות לקשישים ב-21 יישובים ושאר הקהילות לנכים, מפעילה חברת "תגבור", שהיא זכיינית של משרד הרווחה בפרויקט. אופירה שהם, מנהלת הקהילות התומכות ב"תגבור", מספרת: "קהילות קיימות כמעט בכל יישוב, כולל במגורים הדרוזי והבדואי. מפנים אלינו קשישים ממחלקות הרווחה של הרשויות המקומיות, אבל הקהילות פתוחות לכל אזרח ותיק. התשלום של הקשיש שמעוניין לקחת חלק בקהילה התומכת הוא 137 שקלים לחודש, כשניצולי שואה משלמים רק 25 שקלים ואת כל השאר מממן משרד הרווחה. יש המון אנשים שהכנסותיהם נמוכות והם עוברים מבחן הכנסה בלשכת הרווחה כדי לשלם בין 45-59 שקלים לחודש והמשרד משלים את השאר. קהילה תומכת יכולה לכלול עד 220 בתי אב ביישוב מסוים וישנם יישובים שיש בהם כבר יותר מקהילה אחת".

אחת הרעות החולות של חוק הסייעוד היא הברירה האכזרית שנאלצים קשישים הזכאים לסיוע בבית מהביטוח הלאומי